

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАКАЗ

м. Київ

24 05 20 24 р.

№ 562

Про затвердження Методичних
рекомендацій

Відповідно до статті 64 Закону України «Про освіту», пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), та на виконання доручень, передбачених протоколами нарад під головуванням Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала від 22 жовтня 2020 року «Про запровадження єдиної міжвідомчої електронної платформи щодо набору іноземних студентів до закладів вищої освіти України» (пункт 11) та від 29 грудня 2020 року «Про запровадження єдиної міжвідомчої інформаційної системи щодо набору іноземних студентів до закладів вищої освіти України» (пункт 8),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо комплексного страхування іноземців та осіб без громадянства, які здобувають освіту в закладах вищої та фахової передвищої освіти України, що додаються.

2. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра з питань європейської інтеграції Вітренка А.

Міністр

Сергій ШКАРЛЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо комплексного страхування іноземців та осіб без
громадянства, які здобувають освіту в закладах вищої та
фахової передвищої освіти України

1. Загальні положення

Ці Методичні рекомендації розроблено з метою запровадження єдиних підходів до страхування іноземців та осіб без громадянства, які навчаються або планують навчатися в закладах вищої та фахової передвищої освіти України (далі – іноземці).

Методичні рекомендації адресовано закладам вищої та фахової передвищої освіти України для надання їм допомоги у використанні комплексного страхування як інструмента управління ризиками, пов'язаними із перебуванням іноземців на території України.

Практика надання освітніх послуг іноземцям свідчить, що заклади вищої та фахової передвищої освіти стикаються з низкою ризиків під час перебування таких осіб в Україні. Недосконале знання мови та законів України, незнайоме середовище роблять іноземців уразливими до непередбачуваних негативних подій. Бажання зекономити на страховому платежі за відсутності чітких вимог до умов договорів страхування (переліку страхових ризиків, розміру страхової суми та інших умов) призводить до вибору іноземцями послуг ненадійних страхових компаній і неповного захисту іноземців. Наслідком цього є соціальні та фінансові проблеми, розв'язувати які змушені заклади вищої та фахової передвищої освіти, що несуть відповідальність за іноземних здобувачів освіти і витрачають власні кошти у випадках, коли джерело покриття витрат є недостатнім або не передбачено.

Аналіз практики страхування іноземців та випадків, що потребували грошової компенсації та/або організації надання допомоги таким особам, свідчить, що найчастіше причинами проблемних ситуацій, пов'язаних зі станом здоров'я іноземців, є:

обмеженість переліку захворювань та станів, що покриваються договором страхування;

невідповідність страхового покриття, передбаченого договорами

страхування, фактичним витратам на надання медичної допомоги;

відшкодування витрат на лікування без надання організаційних послуг з їх отримання (допомоги у виборі закладу охорони здоров'я та запису до лікаря);

відсутність страхового покриття на випадок лікування в стаціонарі, зокрема, гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Окрім ризиків, пов'язаних з погіршенням стану здоров'я іноземця під час перебування в Україні, існує також ризик його смерті, що тягне за собою необхідність забезпечити покриття витрат, пов'язаних з переміщенням (транспортуванням) тіла померлого на території України іноземця до країни походження або третьої країни (репатріацією останків). Не можна виключати й ризик примусового видворення іноземця з території України, що також потребує здійснення витрат на виконання відповідного рішення. У деяких випадках окремі компоненти таких витрат, зокрема, на реалізацію заходів організаційного характеру, теж забезпечуються закладами освіти.

Для убезпечення іноземців, які навчаються в закладах вищої та фахової передвищої освіти України, від перелічених вище ризиків (витрат) рекомендовано укладання комплексного договору страхування на весь період перебування в Україні. Такий договір покликаний запобігти непередбачуваним витратам і проблемам як для іноземців, так і для закладів освіти.

Нормативно-правову базу в сфері регулювання перебування іноземців в Україні та їх страхування складають такі акти:

Цивільний кодекс України (стаття 982);

Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»;

Закон України «Про страхування»;

постанова Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 року № 118 «Про затвердження Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію»;

постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 322 «Про затвердження зразка, технічного опису бланка та Порядку оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на тимчасове проживання»;

наказ Міністерства освіти і науки України від 01 листопада 2013 року № 1541 «Деякі питання організації набору та навчання (стажування) іноземців та осіб без громадянства», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 листопада 2013 року за № 2004/24536;

розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг

України від 09 липня 2010 року № 565 «Про затвердження Характеристики та класифікаційних ознак видів добровільного страхування», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 16 листопада 2010 року за № 1119/18414.

2. Нормативно-правове забезпечення управління ризиками, пов'язаними з перебуванням іноземців в Україні

2.1. Ризики, пов'язані зі станом здоров'я

Для зменшення ризиків, пов'язаних з погіршенням стану здоров'я іноземців, законодавством передбачено вимоги щодо наявності полісу (договору) медичного страхування на етапах отримання іноземцем візи та посвідки на тимчасове проживання в Україні.

Зокрема, Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (абзац шостий частини першої статті 11) передбачено, що іноземцю може бути відмовлено в наданні візи у разі відсутності дійсного полісу (договору) медичного страхування за умови можливості його оформлення на території держави, в якій подається відповідне візове клопотання.

Підпунктом 4 пункту 5 Правил оформлення віз для в'їзду в Україну і транзитного проїзду через її територію (далі - Правила) передбачено, що для оформлення усіх типів віз, якщо інше не передбачено законодавством та міжнародними договорами України, іноземці подають уповноваженому органу у пакеті з іншими документами дійсний поліс (договір) медичного страхування з покриттям витрат щонайменше на 30 000 євро або еквівалентну суму в іншій валюті, якщо інше не передбачено законодавством або міжнародними договорами України. При цьому детальні вимоги щодо умов договору медичного страхування і страховиків не визначено.

Отже, кожен вступник-іноземець на момент прибуття на навчання має у наявності поліс (договір) медичного страхування, що є дійсним впродовж початкового періоду перебування в Україні після в'їзду.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» іноземець, який прибув в Україну з метою навчання, отримує посвідку на тимчасове проживання, а дійсний поліс (договір) медичного страхування є підставою для її видачі. При цьому детальні вимоги щодо переліку страхових ризиків та випадків, які повинні ним покриватися, умов страхових виплат тощо нормативно-правовими актами не встановлено.

2.2. Ризики, пов'язані з примусовим видворенням

Стаття 32 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без

громадянства» передбачає порядок та джерела відшкодування витрат, пов'язаних із примусовим видворенням іноземців.

Іноземці, які відповідно до рішення суду підлягають примусовому видворенню за межі України, відшкодовують витрати, пов'язані з видворенням, в установленому законом порядку.

Якщо такі іноземці не мають коштів для відшкодування витрат, пов'язаних із видворенням їх за межі України, видворення здійснюється за рахунок державного бюджету. Разом з тим у закладів вищої та фахової передвищої освіти як приймаючої сторони можуть виникати витрати, пов'язані із заходами організаційного характеру.

Окрім того, цією статтею передбачено, що юридичні особи, які запрошували чи приймали іноземців, влаштовували їх незаконний в'їзд, проживання, працевлаштування, сприяли в ухиленні від виїзду після закінчення строку перебування, за рішенням суду в установленому законом порядку відшкодовують витрати, завдані державі внаслідок видворення зазначених іноземців. Отже, на заклади вищої та фахової передвищої освіти покладається частина відповідальності за ухилення іноземця від виїзду після закінчення строку перебування, що потребує від них відповідних заходів і додаткових витрат.

До кошторису витрат, необхідних для виконання рішення про примусове видворення іноземця, включається вартість:

проїзних квитків для іноземця та осіб, які його супроводжують;

послуг з утримання іноземця в пунктах тимчасового перебування іноземців, які незаконно перебувають в Україні;

послуг з ідентифікації особи;

послуг з оформлення документів та вчинення інших дій, пов'язаних із примусовим видворенням, тощо.

У разі відмови іноземця відшкодувати витрати, необхідні для виконання рішення про його примусове видворення за межі України, відповідні кошти можуть бути стягнуті з нього в судовому порядку.

У разі відмови приймаючої сторони, яка запрошувала іноземця в Україну, відшкодувати витрати, пов'язані з його примусовим видворенням, відповідні кошти можуть бути з неї стягнені в судовому порядку.

Отже заклади освіти, які запрошують іноземців, стикаються з ризиком відповідних витрат, що можуть бути понесені ними як добровільно як витрати запобігання порушенням з боку здобувачів освіти – іноземців, так і в судовому порядку у разі примусового видворення таких осіб.

2.3. Зменшення ризиків за допомогою комплексного договору страхування

Згідно зі статтею 44 Закону України «Про страхування» іноземці на території України користуються правом на страховий захист нарівні з громадянами і юридичними особами України. Страхування іноземців здійснюється в добровільній формі, передбаченій статтею 5 зазначеного Закону, але його наявність вимагається законодавством.

Згідно з частиною першою та пунктами 1-4 частини четвертої статті 6 Закону України «Про страхування» добровільне страхування – це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Загальні умови і порядок здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог Закону України «Про страхування». Конкретні умови страхування визначаються при укладенні договору страхування відповідно до законодавства. До видів добровільного страхування належать, зокрема:

медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);

страхування медичних витрат;

страхування відповідальності перед третіми особами (крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту, відповідальності власників повітряного транспорту, відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)).

Оскільки всі зазначені види страхування є добровільними, укладення договору страхування, перелік страхових випадків, обсяг страхового покриття, вибір страховика є справою доброї волі іноземця.

Наведеним вище ризикам для іноземців та закладів освіти можна запобігти шляхом укладання іноземцем комплексного договору страхування зі страховою компанією. Комплексний договір страхування забезпечує страховий захист від ризиків, передбачених за окремими добровільними видами страхування. Дія такого договору повинна розпочинатися не пізніше ніж на наступний день від дати завершення дії договору медичного страхування, укладеного для в'їзду в Україну, і тривати впродовж всього періоду навчання. Укладання комплексного договору страхування іноземцем є добровільним.

Заклади освіти приватної форми власності можуть заохочувати здобувачів освіти – іноземців до укладання комплексних договорів страхування шляхом надання знижки в оплаті за навчання або в інший спосіб.

3. Рекомендації щодо укладання комплексних договорів страхування іноземців

Закладам освіти рекомендується надавати консультативну допомогу

іноземцям у виборі страховика, пропонуючи при цьому не менше трьох страхових компаній, які відповідають критеріям, визначеним цими Методичними рекомендаціями.

Під час надання закладами освіти консультативної допомоги іноземцям у виборі страхової компанії для укладання комплексного договору страхування з метою забезпечення належного рівня страхового захисту іноземців рекомендується використовувати такі критерії оцінювання страхової компанії:

1) наявність в страхової компанії чинних ліцензій на здійснення таких видів страхування:

добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);

добровільне страхування медичних витрат;

добровільне страхування відповідальності перед третіми особами (крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту, відповідальності власників повітряного транспорту, відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)).

Наявність відповідної ліцензії перевіряється за допомогою Комплексної інформаційної системи Національного банку України на сайті <https://kis.bank.gov.ua/>;

2) наявність у страхової компанії цілодобового медичного асистанса (з обов'язковою вимогою наявності лікарів-координаторів, які вільно володіють англійською мовою), що має бути передбачено в договорі страхування;

3) наявність у страхової компанії договорів із закладами охорони здоров'я незалежно від форми власності або фізичними особами-підприємцями, які зареєстровані та одержали відповідну ліцензію у встановленому законом порядку у сфері охорони здоров'я, аптеками для оперативного надання медичних послуг застрахованим особам;

4) відсутність у страхової компанії невиконаних заходів впливу, застосованих Національним банком України (НБУ) або Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, що підтверджується довідкою, виданою НБУ;

5) наявність відповідного комплексного договору страхування (страхового продукту), умови якого викладені українською та англійською мовами;

6) наявність сайту страхової компанії, що відповідає вимогам, визначеним законодавством.

Укладання договорів страхування врегульовано статтею 16 Закону України «Про страхування» та Цивільним кодексом України.

Іноземець є страхувальником та застрахованою особою за комплексним

договором страхування та відповідно сплачує страховий платіж.

З метою забезпечення повного захисту комплексний договір страхування іноземців рекомендовано укладати за такими видами страхування:

- 1) добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);
- 2) добровільне страхування медичних витрат – для страхування ризиків, пов'язаних з необхідністю переміщення (транспортування) тіла померлого на території України іноземця до країни походження або третьої країни (репатріації останків);
- 3) добровільне страхування відповідальності перед третіми особами (крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту, відповідальності власників повітряного транспорту, відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)) – для страхування ризиків, пов'язаних з примусовим видворенням іноземця за межі України.

Характеристика та класифікаційні ознаки видів добровільного страхування затверджено розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 09 липня 2010 року № 565, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 16 листопада 2010 року за № 1119/18414 (далі – розпорядження № 565). Відповідно до нього за добровільним **медичним страхуванням (безперервним страхуванням здоров'я)** у договорі страхування передбачається обов'язок страховика за встановлену договором страхування плату (страховий внесок, страховий платіж, страхову премію) здійснити страхову виплату відповідно до умов договору страхування в розмірі страхової суми або її частини шляхом:

оплати вартості медико-санітарної допомоги певного переліку та якості в обсязі обраної страхувальником програми медичного страхування, що була надана страхувальнику чи застрахованій особі закладами охорони здоров'я, до яких він (вона) звернувся під час дії договору, у зв'язку із захворюванням, загостренням хронічного захворювання або розладом здоров'я внаслідок нещасного випадку, іншої допомоги, передбаченої правилами та договором страхування, що пов'язана з наданням медико-санітарної допомоги;

відшкодування понесених страхувальником чи застрахованою особою документально підтверджених витрат на отримання медико-санітарної допомоги.

Рекомендується включати до комплексного договору страхування за видом страхування «добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)» положення, які забезпечують організацію, надання іноземцю та оплату таких видів медичної допомоги, включаючи забезпечення лікарськими засобами та медичними виробами:

екстрена медична допомога;

первинна медична допомога;

вторинна (спеціалізована) і третинна (вузькоспеціалізована) медична допомога при невідкладних станах в стаціонарних та/або амбулаторних умовах.

Крім того, у договорі страхування рекомендується передбачати організацію та оплату вартості стаціонарного лікування страхувальника (застрахованої особи) у випадку гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

У договорі страхування доцільно передбачити також організацію та оплату вартості надання медичної допомоги іноземцю у випадку гострого стоматологічного стану та захворювання.

Рекомендована страхова сума за видом страхування «добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)», становить не менше 100 000 гривень.

Договором страхування можуть бути встановлені франшиза або окремі страхові суми (ліміти) на оплату вартості:

лікарських засобів та медичних виробів при лікуванні в амбулаторних умовах;

лікування в амбулаторних або стаціонарних умовах у медичних закладах певної форми власності (зокрема, приватних);

стоматологічних послуг.

Встановлення окремих страхових сум (лімітів) та/або франшиз на інші види медичної допомоги не рекомендоване з метою зниження фінансового навантаження на страхувальника (застраховану особу).

У договорі страхування рекомендується також передбачити:

дії страхувальника (застрахованої особи) при настанні страхового випадку (порядок звернення до страховика (асистансу) у разі погіршення стану здоров'я, зокрема, номер телефону, адресу електронної пошти) та строки такого звернення);

перелік закладів охорони здоров'я, у яких буде надаватися медична допомога;

порядок та строки здійснення відшкодування документально підтверджених витрат на отримання медико-санітарної допомоги у разі самостійної оплати страхувальником (застрахованою особою) вартості такої допомоги.

Страхування ризиків, пов'язаних з необхідністю репатріації, здійснюється в рамках добровільного страхування медичних витрат. Згідно з

розпорядженням № 565 за добровільним страхуванням медичних витрат у договорі страхування передбачається обов'язок страховика за встановлену договором страхування плату (страховий внесок, страховий платіж, страхову премію) здійснити страхову виплату відповідно до умов договору страхування в розмірі страхової суми або її частини шляхом відшкодування документально підтверджених витрат на отримання страхувальником чи застрахованою особою медико-санітарної та іншої допомоги у зв'язку з настанням страхового випадку під час здійснення страхувальником чи застрахованою особою подорожі (поїздки), зокрема у разі його (її) смерті.

При страхуванні ризиків, пов'язаних з необхідністю репатріації, договором страхування передбачається, що страховик організовує репатріацію останків померлого на території України іноземця до країни походження або третьої країни та оплату пов'язаних з цим витрат.

Рекомендована страхова сума становить не менше 100 000 гривень.

Страхування ризиків, пов'язаних з примусовим видворенням за межі України, здійснюється в рамках **добровільного страхування відповідальності перед третіми особами** (крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту, відповідальності власників повітряного транспорту, відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)). Згідно з розпорядженням № 565 цей вид страхування передбачає обов'язок страховика за встановлену договором страхування плату (страховий внесок, страховий платіж, страхову премію) здійснити виплату страхового відшкодування відповідно до умов договору страхування за шкоду, яка була заподіяна третій особі особою, цивільна відповідальність якої застрахована, внаслідок здійснення нею діяльності, яка визначена в правилах та договорі страхування, а саме: відшкодування страховиком витрат, пов'язаних з примусовим видворенням іноземця за межі України відповідно до рішення суду. Відповідно до статті 32 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» такі витрати включають вартість:

- а) проїзних квитків для страхувальника та осіб, які його супроводжують під час примусового видворення;
- б) послуг з утримання страхувальника в пунктах тимчасового перебування іноземців, які незаконно перебувають в Україні;
- в) послуг з ідентифікації страхувальника;
- г) послуг з оформлення документів та вчинення інших дій, пов'язаних із примусовим видворенням страхувальника.

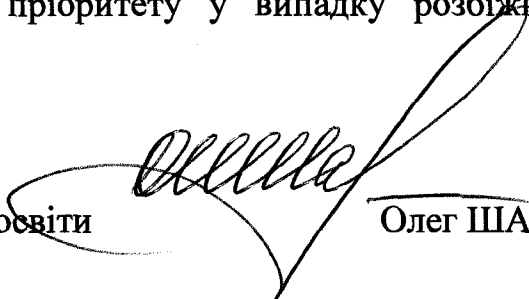
Рекомендована страхова сума становить не менше 100 000 гривень.

Рекомендований мінімальний строк дії комплексного договору страхування іноземців – один рік. При укладенні договору страхування на весь

період навчання страхова сума, зазначена у цих Методичних рекомендаціях для кожного виду страхування, встановлюється окремо на кожний рік дії такого договору страхування.

Рекомендується укласти комплексний договір страхування українською та англійською мовами із наданням пріоритету у випадку розбіжностей україномовному тексту договору.

Генеральний директор
директорату фахової передвищої, вищої освіти

Олег ШАРОВ